

UNIVERSITÄTS- UND GYMNASIALMATRIKELN
ALS QUELLEN FÜR DIE SIEBENBÜRGISCHE
GENEALOGISCH-PROSOPOGRAFISCHE
FORSCHUNG¹

ROBERT OFFNER*

**Transilvăneni la universități din străinătate și licee din țară.
Izvoare vechi și noi pentru cercetări de istorie culturală și genealogice**

Articolul de față prezintă în primul rând izvoare importante, mai vechi și mai noi, ale cercetării genealogice și de istorie culturală referitoare la sașii transilvăneni. Publicațiile de limbă maghiară ale istoricilor Sándor Tonk (Cluj-Napoca) și Miklós Szabó (Târgu Mureș) conțin o evidență a transilvănenilor cu studii universitare de la începuturi (secolul al XII-lea) până în epoca modernă, în anul 1850. Deoarece în Marele Principat al Transilvaniei nu a existat, înainte de 1872, o universitate comprehensivă, intelectualii au trebuit să asigure pregătirea următoarei generații prin studii la universități și școli din străinătate. Tonk (1979) prezintă toți studenții originari din Transilvania de la toate universitățile europene din Evul Mediu până în anul 1520, Szabó și Tonk (1992) pe cei din perioada modernă timpurie, din 1521 până în 1700, fiind urmați de Szabó și Szögi (1998) care continuă această evidență până în 1849 și, în sfârșit, Szabó, Simon și Szögi (2014) care prezintă situația studenților înmatriculați până în anul 1918. Profesorul László Szögi (Arhivele Universității „Eötvös Loránd” din Budapesta) a demarat acum 25 de ani proiectul dedicat tinerilor cu studii în străinătate proveniți din Ungaria istorică. Din cele 24 de volume preconizate, 23 au apărut deja, ele fiind enumerate în lucrarea de față. La acestea se adaugă alte două volume cuprinzând universitățile medievale (Viena, Cracovia și Praga). În afară de aceasta, articolul evidențiază faptul că sașii transilvăneni nu se regăsesc doar ca elevi ai liceelor din orașele transilvănene săsești, ci și la colegiile reformate din Târgu Mureș și Aiud, precum și la Liceul Regal Romano-Catolic din Cluj-Napoca. Sunt prezentate în acest scop patru publicații (Tonk, 1994, Jakó și Juhász 1979 precum și Varga Júlia 2000, respectiv 2007). În final se face referire la faptul că și anumite școli profesionale germane (nu licee) au publicat liste cu numele elevilor lor (Rudolf David, *Gremialhandelsschule zu Kronstadt*, 1941). Studiile genealogice și prosopografice despre sașii transilvăneni ar trebui să ia în considerare și acea minoritate care a emigrat în Regat și a înființat acolo comunități parohiale evanghelice și școli. Foarte utilă este trecerea în revistă oferită de Stache și Theilemann (2012).

¹ Grundlegend überarbeitete Power Point-Präsentation des Vortrags „Peregrinatio academica und die Universitätsmatrikeln als Quellen für die siebenbürgische genealogische Forschung“ auf dem Siebenbürgischen Genealogentag „Genealogische Quellen außer den Kirchenbüchern, Matrikeln und Familienbüchern“ in Gundelsheim/Neckar am 28. Juni 2014.

* Dr. Robert Offner, Stellvertretender Leiter (Oberarzt) der Abteilung Transfusionsmedizin, am Institut für Klinische Chemie und Laboratoriumsmedizin, Universitätsklinikum Regensburg, Deutschland; E-Mail: r-offner@t-online.de.

University and Secondary School Matriculation Registers as Sources for Transylvanian Genealogical and Prosopographical Researches

This article presents important older and more recent sources for genealogical research and studies in the cultural history of the Transylvanian Saxons. The Hungarian-language publications of the historians Sándor Tonk (Klausenburg) and Miklós Szabó (Neumarkt am Mieresch) include the academically educated Transylvanians from the beginnings (12th century) to Modernism, until 1850. Since in the Transylvania before 1872 there was no comprehensive university, the academic elite had to secure its young generation by sending the youth to study at foreign universities and high schools in many European countries. Tonk (1979) presents the students from Transylvania that studied at universities abroad in the Middle Ages until 1520, then Szabó and Tonk (1992) those who were enrolled in the Early Modern Period from 1521 to 1700, followed by Szabó and Szögi (1998), finally Szabó, Simon and Szögi (2014) provide a record of the Transylvanian students until 1918. Prof. László Szögi (Archive of the University Eötvös Loránd of Budapest) started the project on students from historical Hungary abroad in modern times 25 years ago. 23 of the 24 volumes are already published and are listed here. There are also presented two volumes relating to the Middle Ages (Vienna, Krakow and Prague). In addition, it is shown that Transylvanian Saxons are not only to be found exclusively at high schools in the Saxon cities, but also at the reformed colleges of Neumarkt am Mieresch (Târgu Mureş) and Großenyed / Straßburg am Mieresch (Aiud), as well as at the Roman-Catholic Royal Lyceum of Klausenburg (Cluj-Napoca). These findings come from the four books (Tonk, 1994, Jakó and Juhász, 1979 and Varga Júlia, 2000 and 2007 respectively). Finally, it should be pointed out that some German professional schools (not grammar schools) also have published the names of their pupils (Rudolf David, *Gremialhandelsschule zu Kronstadt*, 1941). The article points to a minority of the Transylvanian Saxons, who had migrated to Old-Romania (Moldavia and Wallachia) and founded there their evangelical church-communities and schools. This minority is recommended to be taken into consideration as well by the genealogical and prosopographical studies on the Transylvanian Saxons (Stache and Theilemann, 2012).

Keywords: Transylvanians, Hungarians, University study abroad, University matriculations, Middle Ages, Modern times, Transylvanian Saxons, non-Saxon grammar schools, Old-Romania.

EINIGE BETRACHTUNGEN ZU DER FIGÜRLICHEN BAUPLASTIK AN DEN ROMANISCHEN KIRCHEN DER SIEBENBÜRGER SACHSEN

CONSTANTIN SEBASTIAN CORNEANU*

Câteva considerații privitoare la sculptura figurativă din bisericile romanice săsești din Transilvania

Studiul de față cuprinde câteva scurte observații legate de unele elemente definitorii ale sculpturii romanice prezente la bisericile comunităților săsești din Transilvania. În lucrările publicate până în prezent am constatat că există o componentă provincială a arhitecturii și sculpturii romanice, datorată în principal comunităților rurale în care acestea au fost construite. Dincolo de caracterul rural, în sculptură se manifestă însă un repertoriu tematic destul de consistent, cu un caracter moralizator bine definit.

Several Reflections Concerning the Figurative Sculpture in the Romanesque Churches of the Transylvanian Saxons

The present study contains some brief observations concerning the defining elements of the Romanesque sculpture, presented at the churches of the Transylvanian Saxon communities. In the works already published we have found that there is a provincial component of Romanesque architecture and sculpture, mainly due to the rural communities in which these were built. Beyond the rural specificity, a consistent thematic repertoire, with a well-defined moralizing character, is reflected in the sculpture.

Keywords: Transylvania, Romanesque style, church, portal sculpture, iconography, moral.

* Dr. Constantin Sebastian Corneanu, Lektor an der Lucian-Bloga-Universität Hermannstadt/Sibiu, Fakultät für Geisteswissenschaften, Fachbereich: Geschichte und evangelische Theologie; E-Mail: sebastian.corneanu@ulbsibiu.ro.

„DIE DORFHÄLFTEN“ AUF DEM VERWALTUNGSGEBIET DER SIEBENBÜRGISCH-SÄCHSISCHEN STÜHLE (15.–19. JH.)

ANDREI NACU*

„Jumătățile de sate” de pe teritoriul administrativ al scaunelor săsești (secolele XV–XIX)

Scaunele săsești Sibiu, Orăștie, Sebeș, Miercurea, Nocrich, Cincu, Sighișoara, Rupea și Șeica Mare-Mediaș (cele Două Scaune) erau bine conturate pe teritoriul Transilvaniei de Sud la sfârșitul Evului Mediu. În secolele XV–XVI, câteva sate și părți de sate au fost scoase de sub jurisdicția comitatelor Târnava și Alba și atribuite scaunelor săsești și orașului Sibiu. De asemenea, a existat și cazul unei părți de sat care a fost separată de scaunul Rupea la începutul secolului al XVI-lea. Acest articol își propune să înregistreze așezările ce aparțineau în parte comitatelor Alba sau Târnava și în parte Scaunelor săsești și să le urmărească evoluția administrativă până în secolele XVIII–XIX. Un număr de 9 sate divizate au fost identificate utilizând documente, conscripții, monografii locale, hărți istorice, precum și câteva studii relevante. Aceste sate erau Jidvei, Bălcaciu, Cornățel, Rucăr, Jimbor, Racovița, Orlat, Săcel și Jina. Alte cazuri particulare au implicat mici enclave subordonate unei alte unități administrative, de exemplu o curte nobiliară în Hălmeag, sau posesiuni care au fost donate unor oficiali meritoși ai Magistratului din Sebeș, fără să se producă o schimbare de jurisdicție teritorială (Săsciori, Sebeșel și Șugag).

The “Half-Villages” on the Administrative Territory of the Saxon Seats (15th to 19th Centuries)

The Saxon Seats of Sibiu, Orăștie, Sebeș, Miercurea, Nocrich, Cincu, Sighișoara, Rupea and Șeica Mare-Mediaș (the Two Seats) were well-established in Southern Transylvania by the later Middle Ages. In the 15th and 16th centuries, several villages and village parts belonging to the Alba and Târnava Counties were assigned to the Saxon Seats and to the city of Sibiu. Similarly, there was a case of a Saxon village part that was separated from the Rupea Seat in the early 16th century. This article aims to register the settlements that belonged partly to the Counties of Alba or Târnava and partly to the Saxon Seats and follow their administrative evolution until the 18th and 19th centuries. Nine divided villages were identified using historical documents, conscriptions, village monographies, old maps as well as several relevant studies. These villages were Jidvei, Bălcaciu, Cornățel, Rucăr, Jimbor, Racovița, Orlat, Săcel and Jina.

* Drd. Andrei Nacu, Forschungsassistent am Institut für Geisteswissenschaften Hermannstadt; Doktorand an der Lucian-Bлага-Universität Sibiu, Fachbereich: Geschichte. E-Mail: nacu@icibusib.ro.

Other cases involved small enclaves subordinated to a different administrative unit, such as a noble court in Hălmeag, or possessions that were granted to praiseworthy officials of the Sebeş Magistrate and were not accompanied by a change of territorial jurisdiction (Săsciori, Sebeşel and Şugag).

Keywords: divided villages, Saxon seats, administrative organization, historical geography, landscape history.

NATURBEGEBENHEITEN UND EPIDEMIEN IM REENER LÄNDCHEN. HAUPTPROBLEME UND FORSCHUNGSDESIDERATE IN EINEM KURZEN ÜBERBLICK

DORIN-IOAN RUS*

Catastrofe naturale și epidemii în Ținutul Reghinului. Problemele principale și dezideratele cercetării într-o privire de ansamblu

Sursele scrise referitoare la aceste catastrofe naturale sunt foarte sărace pentru zona Reghinului. Acest studiu s-a bazat pe cronicile locale ale orașului Reghinul-Săsesc, pe însemnările preoților ortodocși de pe cărțile de cult, pe sursele istorice publicate, precum și pe literatura secundară. Este posibil ca numeroase evenimente naturale care au fost resimțite în această zonă să nu fi fost consemnate sau consemnările/insemnările referitoare la acestea să se fi pierdut. Cele mai multe catastrofe naturale, precum inundații sau temperaturi extreme, au influențat viața economică, dar au făcut mai puține victime umane. Autorul prezintă și reacția societății la aceste catastrofe. În cazul epidemiilor s-a observat că populația săracă a fost mai expusă bolilor decât celelalte grupe de populație, mai ales din cauza condițiilor de igienă. Cele mai mari probleme au fost cauzate de ciumă (sec. XVIII) și de holeră (sec. XIX). Foametea a fost cauzată nu doar de evenimente climaterice, ci și de incursiunile militare. Este prezentată și acțiunea vulcanilor Laki și Tambora, care au creat probleme de alimentație pe zone extinse. Acestea au dus la constituirea depozitelor locale de grâne. Urmările pozitive ale catastrofelor au fost întărirea sentimentelor de solidaritate intercomunitară și întemeierea societăților de asigurare. Sub aspectul percepției catastrofelor, avem de-a face cu două perspective. Una de interpretare religioasă, conform căreia acestea ar fi avut drept cauză constelațiile astrale sau pedeapsa divină. În paralel, spre sfârșitul secolului al XVIII-lea, odată cu Iluminismul, apare și interpretarea rațională a fenomenelor.

Natural Disasters and Epidemics in the Land of Reghin. Main Issues and Research Desiderata at a Glance

The written sources referring to these natural disasters are quite scarce for the region of Reghin. This study is based upon local chronicles of the town Reghinul-Săsesc (Sächsisch-Regen), upon the records made by orthodox priests on missals, upon printed historical sources as well as secondary literature. It is possible that many natural events that occurred in this region have not been recorded or that the records have been lost.

* Dr. Dorin-Ioan Rus, Wissenschaftlicher Mitarbeiter am Institut für Geschichte Graz, Abteilung Südosteuropäische Geschichte und Anthropologie; E-Mail: dorin.rus@uni-graz.at.

Most of the natural disasters, like floods or extreme temperatures, have influenced the economic life, but they have caused fewer human losses. The author also presents the reaction of the society to these disasters. Where epidemics are concerned, it was noticed that the poor population was more exposed to illnesses than the other population groups, especially on account of the hygienic conditions. The greatest problems were caused by plague (18th century) and cholera (19th century). Famine was brought about not only by climatic events, but also by military incursions. The action of the volcanoes Laki and Tambora, which have caused food problems on wide areas, is also depicted. These problems have led to the creation of local grain stores. The positive consequences of natural disasters were a growing feeling of inter-community solidarity as well as the establishment of insurance companies. Regarding the people's perception of disasters, there are two perspectives: on the one hand the religious interpretation, which explains the events by celestial activity or divine punishment, on the other hand the rational interpretation of phenomena, that emerged towards the end of the 18th century, with the Age of Enlightenment.

Keywords: natural disasters, the Land of Reghin, epidemics, fires, preventive actions, interpretations.

"

DER ERSTE WELTKRIEG IN DEN ERINNERUNGEN DER BANATER RUMÄNEN UND DER SIEBENBÜRGER SACHSEN*

MIRCEA-GHEORGHE ABRUDAN**

Primul Război Mondial în memorialistica românilor din Banat și a sașilor din Transilvania

Între sursele fundamentale ale istoriei culturale a Primului Război Mondial, memorialistica s-a bucurat și se bucură de o audiență deosebită din partea cercetătorilor deoarece are capacitatea de a restitui deopotrivă destine și mentalități individuale sau colective. Mai ales în spațiul românesc, importanța genului derivă și din faptul că în memorialistică se găsesc și trebuie căutate începuturile unei istoriografii a Marelui Război. Studiul de față prezintă în mod sintetic o parte însemnată a surselor memorialistice redactate de românii bănățeni și sașii ardeleni referitoare la Marele Război. Sunt trecute în revistă lucrări editate de dimensiuni mai mari sau mai mici, publicate în presa vremii și în volume, dar și inedite, identificate în diferite colecții documentare din România și Germania.

The First World War in the Memoirs of the Romanians in Banat and of the Transylvanian Saxons

As fundamental sources for the cultural history of World War I, memoirs have long represented a topic of great interest to researchers, given the capacity of such writings to retrieve both individual and collective destinies and mentalities from the mists of time. In the Romanian space, in particular, the importance of the genre also stems from the fact that the beginnings of the historiography of the Great War are to be found in memoirs. This study presents a synthetic overview of an important part of the Great War memoirs of the Romanians in Banat and the Transylvanian Saxons. The sources reviewed include longer or shorter published texts, as well as unpublished material which has been identified in different collection of documents preserved in Romania and in Germany.

Keywords: The Great War, memory, nation, Austria-Hungary, Romania, commemoration.

* Diese Arbeit wurde durch die finanzielle Unterstützung des Sektorenbetriebsprogramms zur Personalentwicklung 2007–2013 ermöglicht, welches vom Europäischen Sozialfonds im Rahmen des Projektes Nr. POSDRU/159/1.5/S/132400 mitfinanziert wird: „Erfolgreiche junge Forscher – berufliche Entwicklung im interdisziplinären und internationalen Kontext“. Eine kürzere Fassung dieses Beitrags ist in der Zeitschrift *Astra Salvensis* erschienen. Siehe: *Astra Salvensis*, Jg. II, H. 4 (2014): 72–80: <https://astrasalva.files.wordpress.com/2015/03/astra-salvensis-an-ii-numar-4-2014-final1.pdf> [3. 03. 2017].

** Dr. Mircea-Gheorghe Abrudan, Forscher III. akad. Grades am Zentrum für Siebenbürgische Studien der Rumänischen Akademie Klausenburg; E-Mail: mircea.abrudan@ubbcluj.ro; mirceapadre@yahoo.com.

DIE TÄTIGKEIT DER DEUTSCHEN PARLAMENTARIER IM GESETZGEBENDEN GREMIUM RUMÄNIENS (1919–1929)

PAUL ȘEULEAN*

Activitatea parlamentarilor germani în forul legislativ al României (1919–1929)

Germanii din România interbelică s-au implicat în activitatea politică din țară. PNG își asumă rolul de reprezentant al germanilor; formațiunea nu era organizată după tiparele clasice ale partidelor politice. În dezvoltarea politică a României, perioada 1919–1929 a fost o etapă importantă. Studiul abordează o temă puțin cercetată în istoriografia românească și străină: activitatea parlamentarilor germani din România. În prima parte, autorul trece în revistă două aspecte principale ce țin de îndeplinirea de către PNG a condițiilor legale pentru a intra în forul legislativ (constituirea formațiunii și participarea ei în scrutinele electorale); mai departe, autorul își concentrează analiza pe câteva aspecte importante din activitatea parlamentară a reprezentanților comunității germane din România. Studiul se dorește o contribuție la o mai bună înțelegere a gradului de implicare a parlamentarilor germani în dezbaterile politice din România primului deceniu interbelic.

The Activity of German Members of Parliament in the Romanian Legislature (1919–1929)

The Germans of the interwar Romania were involved in the country's political activity. PNG assumes the role of representative of the Germans; the party was not organized after the classic patterns of political parties. In the political development of Romania, the period 1919–1929 was an important step forward. This study is focused on a topic that has been subject to little research in Romanian and foreign historiography in recent years: the activity of the German members of Parliament in Romania. In the first part of the study, the author presents two main aspects related to the fulfillment by the PNG of the legal requirements in order to enter the legislative body (the formation of the party and its participation in the election ballots); further, the author focuses his analysis on several important aspects of parliamentary activity of the representatives of the German community in Romania. The study is intended as a contribution to a better understanding of the degree of involvement of the German members of Parliament in the political debate in the first decade interwar Romania.

Keywords: political activity, PNG (German National Party), German MPs (Members of Parliament), parliamentary activity.

* Dr. Paul Șeulean, Forscher, Babes-Bolyai-Universität Klausenburg; E-Mail: seuleanpaul@yahoo.com.

DIE LEXIKOGRAFIE VON *HEUTE* UND DAS WÖRTERBUCH VON *MORGEN*¹

DORIS SAVA*

Lexicografia de azi și dicționarul de mâine

Lexicografia modernă trebuie să corespundă anumitor cerințe pentru a asigura o cuprindere lexicografică adecvată profilului semantic și pragmatic al inventarului lexical expus. Literatura de specialitate dedicată profilului lemelor relevă neajunsuri ce reflectă discrepanța dintre realitatea lingvistică actuală și practica lexicografică uzuală. Din perspectiva utilizatorului și a nevoilor sale de consultanță, metalexicografia modernă subliniază necesitatea unei expunerii lexicografice juste, fundamentate empiric, capabile să indice particularități și restricții ale uzului în limbă. Plecând de la considerații teoretice referitoare la relevanța criteriilor ce definesc calitatea unei opere lexicografice, principiul adresabilității și practica frazeografică actuală, articolul prezintă direcții și modalități de cercetare sub aspectul particularităților relevante pentru practica lexicografică mono- sau bilingvă. În mod exemplar sunt discutate procedee empirice moderne menite să îmbunătățească practica lexicografică actuală, insistându-se asupra evidenței oferite de corpus ca obiect și mijloc de verificare de ipoteze ale cercetării teoretice sau aplicate. Analiza ocurențelor extrase din corpusuri reprezintă pentru lexicograf un instrument de lucru valoros deoarece permite identificarea specificului structurilor fixe în contexte uzuale multiple, tipare de uz, concordanțe și coselecții. Un corp de evidență lingvistică cu autoritate permite observații asupra mutațiilor apărute în uz sau a frecvenței distribuțiilor, dar și identificarea unor domenii ale frazeologiei situate la periferie, care până în prezent au fost insuficient cercetate sau neglijate de practica lexicografică.

The Lexicography of *Today* and the Dictionary of *Tomorrow*

The modern lexicography must meet certain requirements in order to ensure an adequate lexicographical coverage befitting the semantic *and* pragmatic profile of the presented lexical inventory. The relevant published literature dedicated to the profile of lemmas within the current lexicographical practice reveals shortcomings that reflect the gap between the current linguistic reality and the usual lexicographical practice. From the user's perspective and his consulting needs, modern metalexicography stresses the need

¹ Der Titel des Beitrags geht auf Jochen Schildt und Dieter Viehweger (Hgg.), „Die Lexikografie von heute und das Wörterbuch von morgen. Analysen – Probleme – Vorschläge“, in *Linguistische Studien* 109. Reihe A. Arbeitsberichte. Zentralinstitut für Sprachwissenschaft, Akademie der Wissenschaften der DDR (Berlin, 1983) zurück. Zu Fragen der aktuellen Phraseografie s. auch Doris Sava: „Empirische Methoden und Beschreibungsverfahren der korpusbasierten Phraseografie“, *Germanistische Beiträge* 39 (2017): 204–230.

* Doz. Dr. habil. Doris Sava, Lucian-Bлага-Universität Hermannstadt/Sibiu, Fakultät für Philologie und Theaterwissenschaften; E-Mail: dorissava71@yahoo.com.

for a fair lexicographical exposure, empirically grounded, capable of indicating peculiarities and restrictions of the usage within the language. Parting from theoretical considerations, regarding the relevance of the criteria that define the quality of a lexicographical work, the principle of addressability and the current phraseographic practice, the article presents directions and ways of researching for the phraseological inventory of the German language in terms of relevant peculiarities for the mono- or bilingual lexicographical practice. Exemplary there are discussed modern empirical methods meant to improve the current lexicographical practice insisting upon the evidence provided by the corpus as object and means of verifying the hypothesis of theoretical or applied research. The analysis of occurrences extracted from corpora is a valuable tool for the lexicographer because it allows the identification of the specific characteristics belonging to fixed structures within usual multiple contexts, patterns of use, concordances and co-selections. An authoritative body of linguistic evidence allows observations of mutations occurring in use or frequency of distributions, as well as identifying outlying areas of phraseology which so far have been insufficiently investigated or ignored by the lexicographical practice.

Keywords: phraseologism, lexicographical practice, empirical methods and processes of collection/interpretation, reference corpus.

KULTUS UND KULTUR. SOZIOLINGUISTISCHE ASPEKTE IM RELIGIÖSEN RAUM AM BEISPIEL DES SPRACHKONTAKTS IN DEN EVANGELISCHEN KIRCHENGEMEINDEN A.B. IN SIEBENBÜRGEN/RUMÄNIEN

GERHILD-INGRID RUDOLF*

**Cult și cultură. Aspecte sociolingvistice ale alegerii limbilor în spațiul religios,
cu exemplificări ale contactului lingvistic în comunitățile religioase
evangelice C.A. din Transilvania/România**

Din domeniul deosebit de vast al sociolingvisticii care are ca obiect de studiu interdependența dintre limbă și cultură, se va cerceta un fenomen special: alegerea limbilor într-un spațiu religios multilingv ca o manifestare concretă a orientării denumite *translational turn*. Vorbind despre *translational turn*, Doris Bachmann-Medick afirmă că: „Azi necesitatea proceselor culturale de traducere și a analizei lor nu mai poate fi trecută cu vederea – fie în contactul dintre civilizații, fie în relațiile și conflictele interreligioase, în strategiile de integrare ale societăților multiculturale [...]“ (trad. G.R.) (Bachmann-Medick *Cultural Turns. Neuorientierung in den Kulturwissenschaften* 2010: 238).

Interdependența dintre transformările culturale și cele lingvistice se poate observa îndeaproape în cazul unei minorități etnice și confesionale cum este cea a germanilor luterani din Transilvania. În urma unor procese de migrație, această colectivitate istorică a scăzut în ultimii 25 de ani cu 90%, Biserica Evanghelică C.A. din România având în prezent aproximativ 12.400 membri. Una dintre urmările acestei micșorări dramatice este intensificarea fenomenelor transculturale (cum ar fi contactul lingvistic, transferul cultural) care apar în și prin interacțiunea unor grupuri diferite în zone de contact, în cazul nostru, printr-o mai mare deschidere a comunității minoritare către mediul cultural majoritar de care este înconjurată. Ținând cont de schimbarea demolingvistică, congregațiile, în frunte cu preoții și consiliile parohiale, trebuie să adopte o politică a limbilor. Ca exemplu concret va fi prezentată pe scurt problema traducerii cântărilor religioase.

În comunitățile evanghelice C.A. din Transilvania se poate constata tendința că enoriașii vorbitori de germană se adaptează participanților și vizitatorilor vorbitori de română, chiar dacă aceștia din urmă sunt, în acest cadru, în minoritate. Din această situație ar putea evolua, pe termen lung, o hibridizare culturală. Cele două comunități lingvistice și culturale care se întâlnesc în cadrul cultic se influențează reciproc.

* Gerhild-Ingrid Rudolf, Begegnungs- und Kulturzentrum Friedrich Teutsch der Evangelischen Kirche in Siebenbürgen, A.B.; Anschrift Str. Mitropoliei 30, 550179; E-Mail: rudolfgerhild@gmail.com.

Cult and Culture. Sociolinguistic Aspects of Language Selection in the Religious Sphere Illustrated by Examples of Language Contact in Evangelical Religious Communities (A.C.) in Transylvania/Romania

From the extremely broad field of sociolinguistics that researches the relationship between language and culture, a special phenomenon will be analyzed here: the language selection in a multilingual religious sphere, as a concrete manifestation of the *translational turn*. Doris Bachmann-Medick writes about the latter: „Nowadays it is no longer possible to ignore how necessary the processes of cultural translation and their analysis have become – whether for cultural contact, interreligious relations and conflicts, for integration strategies of multicultural societies. [...]“ (translation G.R.) (Bachmann-Medick 2010: 238).

The interdependence between cultural and linguistic transformations is illustrated based on the situation of the ethnic and confessional minority of German Lutherans in Transylvania. Due to extensive migration processes, this historical community has shrunk by 90 percent in the last 25 years, so that the Evangelical Church A.C. in Romania counts presently only about 12.400 members altogether. One of the consequences of this shrinkage is an intensification of the transcultural phenomena (such as language contact and cultural transfer) that occur during and through the interaction of different groups in contact areas, in our case, by means of a greater opening of the minority community to the majority cultural environment that surrounds it. Considering the demolinguistic change, the congregations, led by the priests and parish councils, should adopt a language policy. As a specific example, the translation of church songs (hymns) will be concisely discussed.

Within the evangelical church communities C.A. in Transylvania there is a clear tendency of the German-speaking parishioners to linguistically adapt to the Romanian-speaking participants and visitors, even if, in this milieu, the latter are a minority. The long-term outcome of this situation might be a cultural hybridization. The two linguistic and cultural communities that meet within a cultic framework influence each other.

Keywords: sociolinguistics, language contact, language minority, Evangelical Church A.C. in Romania, church songs.
